

НАРОДНА СКУПШТИНА

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ О РАДУ СРПСКЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

ИЗЛАЗИ СВАКИ ДАН ЗА ВРЕМЕ СКУПШТИНСКОГ РАДА

ПРЕТИЛАТУ ПРИМА

КРАЉЕВСКО-СРПСКА ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА

ЦЕНА ЈЕ ЛИСТУ:

ЗА СРБИЈУ . . . . . 6 дин. месечно
ОД ЈЕДНОГА БРОЈА . . . . . 0·40 дин.
ЗА СТРАНЕ ЗЕМЉЕ ПОШТАНСКОГ САВЕЗА 15 дин. месечно

УРЕЂУЈУ СКУПШТИНСКИ СЕКРЕТАРИ:

Ранко Петровић, Доброслав Ружић, Љуб. П. Ђирић.

Број 24

ЧЕТВРТАК 3 ЈАНУАРА 1891

Година I

28 САСТАНАК

11 децембра 1890 год. у Београду

ПРЕДСЕДАВАО ПОТПРЕДСЕДНИК

Димитрије Катић

СЕКРЕТАР

Ранко Петровић

(НАСТАВАК)

(0 минист. одговорности).

Пера Максимовић — Мени је чудно, што г. министар вели, да сам ја казао, да је влада намерно направила овакав закон, а за доказ тога, биће и стенографске белешке. Ја сам само напоменуо да *изгледа* као да се изгубило из вида да се учине допуне у кривичном законнику, а не да је то намерно чињено, па с тога сам и предложио, да се овај члан врати у одбор, те да се са *надлежним* министром нађе начин, да се ова казна поштри. Кад бих ја носно то уверење, да је ово чињено намерно, онда ја не бих ни тражио споразум са г. министром. Што се тиче осталих навода г. министрових, о њима нећу ништа да говорим, јер их сматрам за обичне комбинације.

Раша Нинић — Господо, ми треба да будемо праведни у овоме питању, јер овде у чл. 6. закона о минист. одговорности стоји, да министар буде кажњен од 1—5 год. робије кад би се буна подигла одозго; али кад би се, господо, буна подигла оздо — од народа, па онда да се сељачки сталеж казни до 20 г. робије, то би била неправда. Треба знати, господо, да се никад буна одоздо — од стране народа — неће дићи, док не буде било каквог притиска озго. Ми смо врло добро искусили у 1883 г. кад се народ побунно, и верујте, нико се не би побунно, да није било оног притиска владиног, оног варваризма у оно време, али пошто је онда владало такво стање, које народ није могао трпети, онда се он морао бунити. Кад погледамо на влашки народ, који је назаднији од српског народа, видећемо да он сваке треће године подиже буне у својој земљи, и ту шта видимо? Видимо, да се образују комисије за извињање тог метежа, и то се лепо расправљива и размисли ствар а не осуђује се нико на смрт или робију од 20 год. А шта код нас видимо? Одређивао се за судију један варварин, који је крв српску пио на Краљевици. За то да не би тога било, треба гледати да не буде притиска одозго, и ако би га било, да се негови проузроковачи казне; али ако га и у будуће буде, као што је било притиска под напредњацима, онда ће се онет бунити народ, и отуд несреће по земљу настајати. За то ја мислим, да овде у овим казнама треба да будемо правични, те кад може сељак за изазивање буне бити кажњен са 20 г. робије,

онда ако министри то зло изврше, да буду кажњени не од 1—5 г. него с више или би ваљало и кривцима ове врсте из народа ублажити казне.

Известилац Д. Илићановић — После предлога г. Пера Максимовића, код свију осталих говорника осетила се мисао, да треба овај чл. 6 и чл. 7 вратити у одбор, да нађе начин, како ће се поштри казна за кривце предвиђене у тим члановима. Начин другог нема него онога, који је предложио г. Пера Максимовић, т. ј. да се учине измене у кривичном закону.

Одбор, који је имао да поднесе извештај о пројекту закона о министарској одговорности, он је држим свој посао свршио у колико је имао пред собом предмет, а није се могао упуштати у даљи рад изван свог предмета, а да чини неке измене у крив. закону. Ми би требали да будемо сада један одбор за измене и допуне кривичног закона, али то по моме мишљењу не може да буде, а ако Скупштина реши и то одобри, онда је друга ствар. Кад би смо имали другог начина, сем оног, што је предложио г. Пера Максимовић, ја бих радо пристао, али нема другог начина, док се не измени кривични закон. (Чује се: нек се поради на томе). Онда примам то с том резервом, да се неће моћи ништа учинити.

Потпредседник — Оглашујем, да је свршен претрес о чл. 6. Пошто известилац пристаје да се чл. 6 и 7 врате у одбор то и остали чланови, који стоје у вези с овима, морају остати нерешени, а то је до члана 11.

Пристаје ли Скупштина да се чланови од 6 до 11 врате у одбор (Пристаје.)

Известилац прочита чл. 11 (ст. 268).

Потпредседник — Прима ли Скупштина прочитани члан? (Прима).

Известилац чита члан 12.

Потпредседник — Прима ли Скупштина прочитани члан? (Прима)

Известилац прочита чл. 13.

Потпредседник — Прима ли Скупштина прочитани члан? (Прима).

Известилац прочита чл. 14.

Потпредседник — Прима ли Скупштина прочитани члан? (Прима).

Известилац прочита чл. 15.

Драгиша Станојевић — Ја мислим, да овде има једна празнина и чини ми се да између чл. 14 и 15 треба да дође засебан члан. У целом овом закону не говори се: шта треба са министром радити кад се он оптужи и не каже се, је ли он суспендован, јер има случајева да може бити уапшен. Рецимо да г. министра унутрашњих дела оптужује Скупштина

сам Краљ. Е сад шта је? Њега оптужује сам његов владалац и да ли сада он остаје још у служби? Ја мислим, да за то време треба да је суспендована његова дужност. Ја мислим да је овде празнина и држим, да то није умесно, да један активни министар седи у својој канцеларији, а жандарм улази и хапси га. Оптуженог министра треба разрешити од дужности.

Гига Гершић — Ова примедба г. доктора Драгише има свога основа, но само ја мислим, да је та примедба овде прерано дошла. У опште узев кад се говори о целокупном овом пројекту, па се каже, да има у њему ове празнине, онда ја на то пристајем. Ја сам и сам мислио да о томе нешто предложим, но мислим да овде код чл. 14. није место да се та празнина попуњава јер, господо, шта се овде каже? — Овде се каже, да је тек донесен предлог за оптужбу од стране 20 посланика и сад се тај предлог износи на дневни ред и Скупштина има да реши: да ли га усваја или не?

Скупштина може тај предлог да не усвоји и онда нема разлога да се суспендује министар пре, него што Скупштина реши, да га треба оптужити.

Ја ћу на своме месту чинити предлог ако то г. Драгиша не учини, да се та празнина попуни, али само налазим да овде при члану 14 нема места тој допуни, јер је ту 20 посланика тек потписало предлог за оптужбу министра, а тај предлог посланички треба даље да изађе пред Скупштину и Скупштина сад има да реши: да ли усваја тај предлог или не, и ако га усвоји, онда она одређује истражни одбор, који има да донесе извештај и тек онда Скупштина решава: да се стави министар под суд и кад је он стављен под суд, онда има места да се он суспендује и са дужности уклони, па ма како пресуда испала.

Љуба Јоксимовић — Нисам правник, али мислим, да се оно што г. Гига тражи налази у чл. 17 и 18. Овде стоји: (чита члан 17 и 18). Дакле истражни судија кад узме кога чиновника, пона и т. д. на одговор, он ради даље што треба, разрешава чиновника од дужности или не. Према томе и истражни одбор има да одени оће ли министар да се разреши од дужности или не.

Драгиша Станојевић — На говор г. Гершића имам да одговорим то да је овде место да се додатак умете. Члан 15 гласи: „Оптужени министар биће позван и т. д.“ — Дакле он већ говори шта бива са оптуженим министром. Сем тога чл. 14. гласи: „разда посланицима и туженом министру“. Члан 15. дакле претпоставља, да је министар оптужен, да је Скупштина пристала да се министар оптужи. Ми дакле имамо посла са већ оптуженим министром, и већ се истиче питање: хоће ли се тај оптужени министар разрешити од дужности или не. Чл. 15 претпоставља, да је Скупштина гласала и оптужила министра, или да је примила краљеву оптужбу. Ја мислим да је баш пред тим чланом место члану, који би гласио: ако је Скупштина оптужила министра и донела одлуку, или донела одлуку да се Краљем оптужени министар стави под суд она ће решити: хоће ли се он суспендовати или не. Мислим, да, кад је у почетку члана реч о томе шта бива са оптуженим министром, треба ставити: хоће ли тај министар бити суспендован или не. Мислим, да то треба уметнути између 14 и 15 члана.

Гига Гершић — Ја инак остајем при ономе што сам рекао да овде томе није место. Пре свега што је сад г. Драгиша навео, није са свим основано с тога, што чл. 15 говори истина о оптуженом министру, али међутим он у чл. 15 још није оптужен у правом смислу; т. ј. предлог за оптужбу подноси је Скупштина а о њему још није решено. У Чл. 15 само се каже кад буде претрес тога предлога о оптужби, онда ће се и он позвати, да се брани и т. д. на члан 16 каже: „по свршеном претресу Скупштина може прећи на дневни ред — значи да није оптужен; а тек у чл. 17 долази случај, да Скупштина или ипак на дневни ред или решава да се предлог оптужбе прими, да се дакле узме у разматрање и да се одреди истражни одбор, који ће поднети Скупштини образложени извештај о томе: треба ли да прими предлог оптужбе, т. ј. треба

ли да га стави под суд. Тек онда кад је стављен под суд, онда се даље води истрага и онда ово питање долази на ред, а никако овде између чл. 14 и 15. Ту он још није оптужен т. ј. само је предлог поднесен, а о њему Скупштина није ништа решила и ако Скупштина пређе на дневни ред онда је свршена ствар. Што каже г. Љуба Јоксимовић, да ово има у чл. 17 и 18, то не стоји. У чл. 17. о томе нема говора, а чл. 18 каже, да истражни одбор врши право истражног судије. Међутим што се тиче и обичнога чиновника а не министра, ту министар треба да га разреши од дужности према закону о чиновницима грађанског реда, а министар у томе погледу не спада под обичне одредбе тога закона него за њ се доноси овај нарочити закон и у њему треба да се проише што је нужно и о његовом разрешењу.

Витомир Младеновић — Хоћу да потпомогнем гледашће г. Гершића. Ово је правилно и коректно јер кад се чиновник оптужи, он се не уклања са дужности, док се не види имали какве кривице, док се не изврше све оне процедуре које су претходно нужне. Тако исто је и за министра. Њему треба да се нађе нешто ради чега га треба разрешити од дужности. Тај члан треба да дође овако како је рекао г. Гершић.

Љуба Јоксимовић — Мислим да ме је г. Гига погрешно разумео. Баш је овако као што ја кажем. Истражни одбор има „сва права“ истражног судије.

Потпредседник — Објављујем, да је претрес свршен. Предлог г. Драг. Станојевића није потпомогнут, није ни поднет у правилној форми, о њему с тога не може бити ни претреса ни решења.

Стављам на гласање чл. 15 по предлогу одборском.

Ко је за то да се чл. 15 прими нека седи, а ко је противан нека устане? (Већина седи).

Објављујем, да је Скупштина примила чл. 15.

Известилац чита члан 16.

Тома Војичић — Ја мислим, да, ако овај 16 чл. остане овако, да Скупштина тајно гласа, да ће бити штетно; биће штетно у оваком случају кад има да се реши овако важно питање. Не налазим за оправдано да тајно гласање уносимо у закон, не налазим да треба да буде тајно гласање за то, што кад хоћемо нешто да свршимо као посланици, треба отворено да говоримо и гласамо а не тајно. Ово тајно гласање при оптужењу министра није предвиђено ни у Уставу; с тога молим Скупштину, да то има на уму, па да га не допусти, него нека иде јавно. Молим известноца да то прими.

Известилац Д. Илићановић — Истина, Уставом није предвиђено, да Скупштина треба тајним гласањем да решава, али по словнику, где се год говори о личностима, где има да се врши избор часника, свуда долази тајно гласање, с тога смо га и ми усвојили.

Гига Гершић — То сам хтео исто да кажем. Не знам зашто Тома неће тајно гласање. На против, кад се решава о оптуженом министру, који може бити ослобођен и кад бо решава о тако великом питању, може лако да буде разних утицаја. Дакле свакојачко ту треба тајним гласањем да се решава.

Тома Војичић — Можете ви говорити како хоћете, али ја сам за то, да никад не подржавам тајно гласање и ми као посланици треба баш у овом случају отворено да гласамо, кад се министар оптужује, па нека народ види, ко је за што гласао, а не да се потурују у њип како ко хоће.

Молим да ме потпомогну г. посланици. (Не потпомажу га).

Потпредседник — Пошто није довољан број посланика потпомогао предлог г. Томе, то се о њему не може ни решавати.

Стављам на гласање:

Прима ли Скупштина чл. 16? (Прима).

Известилац прочита чл. 17.

Марко Петровић — Господо! Овај члан 17 не може се примити овакав, јер у њему каже се овде: „ако Скупштина већином гласова реши, да се преко оптужбе пређе на дневни

онда се оптужба не може више понављати.“ Ја разумем, да то не може за време исте сесије али за навек, да то не може бити, т. ј. да се више тај исти министар, па чак, можда и за друге кривице не може више тужити, то не разумем да може и сме тако остати, јер се то и са самим Уставом коси, у коме рок застарелости кривица траје 4. године. Дакле и да ли тиме онда кривица застарева. Ако стоји ово друго, онда то може да буде опасно и да изазове ујдурме, за изигравање наведене уставне одредбе. Замислимо да министар изврши неко кривично дело, нарочито ако је оно материјалне природе, и он има своју већину у Скупштини, која је често с њиме може бити и солидарна у томе делу — па да би се избегла та кривична одговорност они га оптужују на после одмах решавају, да се преко оптужбе пређе на дневни ред и он више никад не одговара за ту кривицу. Са овим се изиграва и закон о министарској одговорности по кривичним делима и сама одредба уставна која прописује рок застарелости министарских кривица, јер тамо је казано: да после 4. године застаревају министарске кривице, а овде се каже да се оптужба не може више никад понављати и ако тај рок од дана учињене кривице до овог решење можда не износи ни две године. Ја мислим да се овим прокрчава пут ујдурмама. Ми смо, господо, имали на делу да искусимо, како се закони могу да изигравају и како јавне злоупотребе министра могу да се заштићују. Ми знамо да је пред једном извесном Скупштином у Нишу један извесан министар имао да одговара по сличној кривници овима овде у овом члану наведеним. Он је хтео да се користи застарелости, па знајући да је већина његова, која је с њиме можда била у неколико и солидарна у тој кривници, наместо је да се оптужба изнесе и он је био ослобођен. Бадава се има сад јавних доказа по којима би њега сваки и редовни и поротни суд огласно за крива, сад се не може више ништа чинити и он сад слободан шета по сокацима и зида палате; — и онда се народ пита: има ли јемства у овој земљи, да велики људи не могу чинити злоупотребе, а да не буду кажњени. Кад народ види да су они само велике муве, које кроз законску паучину пробијају, онда је то једно велико не само материјално но и морално зло. Ово је тим горе што неморал потиче одозго и то има увек горих последица, но кад је неморал одоздо. Јаван неморал једног обичног човека, бива у селу, много је лакши од неморала великих власника. Па кад се очигледно докаже и види да се тај неморал озго и законом хотимично или нехотично протежира, онда су то појаве, које боду очи сваком човеку, нарочито човеку кад, извесном улицом прође и види на јавној краћи озидане палате па ипак се томе не може ништа учинити, и он не долази под кривичну одговорност, чиме се нагло руше основи јавног морала.

Ова одредба дакле овака каква је, иде на руку да се закони и Устав изигравају и да се одредба о министарској одговорности, по којој кривице министарске застаревају за 4 године да се овим изигра.

Онда може да се деси да један министар у првој сесији учини једно кривично дело за које треба да одговара, и онда удеси са својим пријатељима, који су можда с њим солидарни у томе делу и они оптужују привидно. Двадесет га оптужују, а остали 70 кажу да није крив, и онда према последњој алинеји ове тачке он више не може да се оптужује, ма да може на сваком суду да се докаже његова кривица. Овде је изигран Устав, па ако хоћете да то не буде ја би молио да се ово исправи и да се врати одбору на поновну израду.

Известилац — Ја пристајем, да се врати у одбор, али само прва тачка чл. 17.

Драгиша Станојевић — Кад сам говорио и предлагао суспендовање оптужених министара мени није било главно између којих ће параграф то доћи. Али овде има још нешто: овај члан стоји у вези са чланом 138 Устава, који у другој алинеји каже: „Да се министар стави под суд, потребан је пристанак $\frac{2}{3}$ гласова свију присутних чланова Народне Скупштине.“ Сећају се господо, која су била у уставотворном од-

бору, а ми који нисмо тамо били, ми смо читали и знамо како је било распра око тога, хоће ли бити довољна проста већина па да министар буде отпуштен или треба две трећине. Говорило се, да кад је довољна проста већина па да се закон доноси, онда треба да буде довољна проста већина и да се министар оптужи. Но то није усвојено. Ја разумем се, по мом радикално-демократском начелу, не могу с тим да се сложим и мислим да је сад згодна прилика, да се то овде изравна са $\frac{2}{3}$. Дакле шта? Да можете оптужити министра треба вам $\frac{2}{3}$, а да се министар оптужени може ослободити, т. ј. да се реши: „прелазимо на дневни ред“ не тражи се $\frac{2}{3}$ но само проста већина.

Дакле онде, где је у интересу министра, ту се тражи $\frac{2}{3}$, јер није довољна проста већина, па да се министар оптужи; а кад је реч о томе, хоће ли се прећи преко оптужбе на дневни ред, и министар ослободити онда се каже, довољна је и већина гласова!! То је неправедно.

С тога ја тражим, да се ово враги одбору, па да одбор то измени и да место већине буде $\frac{2}{3}$ гласова. Ако ово није зависило од нас кад се прашао Устав, оно бар зависи сад, те ми можемо сад да поправимо оно, што је планом 138 Устава хрђао учињено.

Изв. Д. Илићановић — Кад сам већ пристао да вратим чл. 17 у одбор, онда примам к' знању и ову напомену.

Потпредседник — Дакле чл. 17 усвојен је. Изволте даље.

Известилац прочита чл. 18.

Живан Живановић — Господо, као што се зна из искуства у свима државама па и у нашој, кад се један човек сурва, онда на њега устане тако рећи „и ала и врапа“, да што ружније изнесе против њега. С тога ја велим да осем тач. 2 и 3 у чл. 2 овог предлога, где се суди поротно, да се све суди на основу писмених докумената а то је место баш овде где треба то да се напомене. То је мој предлог и ја молим 10 посланика да ме потпомогну. (Нема их).

Потпредседник — Претрес је свршен. Усваја ли Скупштина чл. 18? (Усваја).

Известилац прочита чл. 19.

Потпредседник — Прима ли Скупштина чл. 19? (Прима).

Известилац прочита чл. 20.

Драгиша Станојевић — Ја овде имам само да учиним примедбу, да се овај члан врати одбору, те да се овде каже, за ово решење о притвору биће довољно не $\frac{2}{3}$ гласова, већ проста већина.

Гига Гершић — Ја имам о овом члану да напоменем пре свега да се овде каже: да Скупштина решава о притвору министра и даље се каже да је то решење извршно и да нема места жалби.

Кад Скупштина, господо, нешто реши, онда ја не знам коме треба подносити ту жалбу, с тога треба те речи овде изоставити. (Чује се: врло добро).

Друго сам хтео да напоменем нешто и о ономе, што је казао г. Драгиша, да не треба већина од $\frac{2}{3}$ гласова за решење о притвору. О томе имам да кажем, да као што се и он позвао на демократска начела, с тога гледишта ми можемо увек говорити, да је министар, као и сваки други човек једнак. То донста и јесте тако, но међутим, ми свакако морамо признати, ма на коме гледишту стајали, да притвор једнога министра о чијем стављању под суд није још решено а камо ли да је осуђен надлежним судом; притвор једног министра, који поверењем народа и Круне седи на таквом месту и заузима такав положај у држави, није обична ствар и не можемо тако рећи па ма каквим се начелима руководити. Свакојако то је један политички догађај у једној држави, кад се један министар, који седи на највишем месту у управи државној, и који седи поверењем народа и Круне води у притвор. Може бити да је тај притвор неоснован, јер може да се докаже противно, и да Скупштина доцније не усвоји ни стављање под суд и да не буде ни осуђен, дакле стављање у притвор може бити и без основа а и са основом и при том важном решавању треба свакојако да остане $\frac{2}{3}$ гласова.

Кад је Скупштина већ усвојила предлог г. Драгише код чл. 17, да предлог оптужбе буде одбачен ако Скупштина са $\frac{2}{3}$ гласова присутних посланика реши прелаз на дневни ред, ја против тога немам ништа и сам се слажем да треба тако да се усвоји, али с друге стране кад се усваја $\frac{2}{3}$ посланика у чл. 17 онда треба да останемо консеквентни да тако треба да буде $\frac{2}{3}$ присутних посланика да се министар стави у притвор јер и притвор и то је нека врста казне

Милан Мостић — Ја устајем да одговорим моме поштованом професору г. Гершићу, који је учинио замечку на редакцију овога члана, питајући за што је ушла одредба да против овог решења нема места жалби. Ево за што господо:

Ово је једини случај да се скупштинска законодавна власт меша и са извршном власти и она постаје и извршна власт. Овде Скупштина, доносећи своје решење има више природу власти извршне а не законодавне. У чл. 9 Устава предвиђено је, да нико не може бити стављен у притвор без решења, и кад ко буде стављен у притвор има права жалбе на решење оне власти, која га је ставила у притвор кад је то Уставом осмештано, онда очевидно потреба је да се у овом изузетном случају не може одлука скупштинска подврћи ревизији никаквог другог тела т. ј. да нема жалбе против ње. Устав категорички наређује да се не може нико ставити у притвор без решења, и да има права жалбе, онда ја мислим да је са свим потребно било да се каже: ово је решење одмах извршно и против њега нема места жалби. Мислим да је мишљење г. професора Гершића погрешно, и да је баш потребна оваква редакција овог члана.

Драгиша Станојевић — Примедба г. Гершића о редакцији овога члана, т. ј. о томе да је решење Скупштине извршно и да против њега нема места жалби, са свим је умесна. Кад се нема коме жалити онда нема ни жалбе и онда разуме се да отпада оно, што је казао г. Мостић и нема места.

Што се тиче мишљења односно оне $\frac{2}{3}$ посланика т. ј. хоће ли бити потребно $\frac{2}{3}$ посланика или проста већина, ту се не слажем с г. Гершићем према ономе што сам о томе већ казао. Овде није довољно само демократско начело, него треба да завиримо у Устав, и нарочито да имамо на уму чл. 7 Устава који каже, да су сви Срби пред законом једнаки. За сваког другог, ако хоћете за једног одличног грађанина не може никак решавати Скупштина, хоће ли бити притворен или, но за министра мора Скупштина да решава, и ја мислим да је то довољна гаранција за њега, са мога гледишта то је и више од гаранције, јер је привилегија.

Кад се један закон доноси већином гласова, зашто да није довољна проста већина гласова о стављању министра у притвор. За сваког другог, сем посланика може суд законитим путем гласањем двојнице-тројнице донети решење о притвору, није ту потребна Скупштина да реши а о једном министру, који може да учини много већу кривдцу него један прост грађанин покреће се цео апарат скупштински и мора се гласати, хоће ли се министар затворити. То му је доста, кад гласа Скупштина за њега исто тако као и при решавању кад прима или одбаца један закон.

Онамо смо код члана 17 требали да одредимо да буде $\frac{2}{3}$ према Уставу али овде зависи од нас, кад стоји у Уставу да смо сви једнаки и кад се простом већином праве закон онда треба дакле узаконити и ово: ако Скупштина простом већином реши, да се министар стави у притвор онда да се и стави.

С тога сам мишљења да ово послужи као материјал и да се врати у одбор да овај члан преради.

Петар Максимовић — Господин Драгиша кад је мало час изнео предлог код чл. 17, он нас је тако убедио да смо потпомогли његов предлог да се враћа у одбор чл. 17. Али тај исти разлог његов не може да послужи и код чл. 20. Оно што је његова логика учинила код чл. 17, та логика не може да се примени и овде код чл. 20. Његови разлози наведени код чл. 17 баш иду у прилог томе, да овај члан остане као што је предложен с том изменом, да се у последњој врсти изоставе речи нема места жалби као што је г. Гига Гершић представио врло добро, да против решења скупштинског нема места жалби.

Драгиша Станојевић — Ја се не слажем с г. Максимовићем да код овога члана није моја логика иста која и код чл. 17. Наша је основна логика у томе, да се суђење министра у колико је могуће мање удаљава од обичних гаранција, које имају остали грађани. При грађењу Устава било је две струје: једна је чисто демократска, која је тражила да министар одговара по могућности онако као што одговарају и остали грађани, под оним гаранцијама као и остали грађани. Та идеја није продрла у Устав; Уставом су дате јаке привилегије министру, а решавајући овако питање, ми можемо да удешавамо све тако, како би се то суђење министру што више приближавало суђењу обичних грађана, и да би се извела она демократска мисао кад са мало пре казао код чл. 17 да су потребне $\frac{2}{3}$ посланика, то сам предложио за то, да се министрима не дају привилегије, и ту треба $\frac{2}{3}$ посланика за решавање; а кад овде предлагем, да је доста већина, то опет предлагем у тој намери, да се министрима не дају привилегије. На први поглед изгледа да би било у сагласности да се и овде треба да тражи да буде $\frac{2}{3}$ присутних посланика. Али то није тако у ствари, ако се боље размисли видеће се да је моја замисао основана и да је моја главна тежња у томе да буде мање привилегија за министра и да је баш добро да се овде усвоји да је потребна проста већина.

Гига Гершић — Молим вас, господо, ја хоћу пре свега да одговорим г. Милану Мостићу, што ме упућује на Устав, премда ја мислим да ћемо се ми и иначе сложити, ипак хоћу да му кажем ово: ако стоји оно, што наводи из Устава — чл. 9, онда Устав категорички каже, да у сваком случају мора бити жалба и према томе не би могла да остане ова одредба у чл. 20-ом овог пројекта, да противу решења о стављању у притвор једног министра, нема места жалби. Кад се дакле, по Уставу мора дати жалба, онда се мора дати и овде. Док међутим одбор је сам одступио од Устава, кад је казао у овоме члану: да противу решења о притвору министра, нема места жалби. Види се да је одбор и сам налазио, да то није случај предвиђен у чл. 9 Устава, јер у чл. 9-ом Устава говори се: о решењу истражног судије, против кога решења лако је било наћи места, коме ће се жалба изјавити. Али кад овакво решење о притвору једног министра, донесе законодавно тело — Скупштина — ма колико ова тиме у неколико улазила у судску власт, ипак се противу тога решења нема коме жалити, управо нема другог тела, које би стојало над Скупштином и које би могло ту жалбу расматрати. И по томе нема места позивали се на Устав. Дакле, то је што се тиче тога питања.

Питање што је покренуо г. Драгиша, о томе је већ и г. Петар Максимовић казао: да је иста логика, и ја мислим да је збиља иста логика. Јер кад се нашло за нужно, да је за прост прелаз на дневни ред преко оптужбе, нужно две трећине гласова, онда зашто се не би казало, да је потребно $\frac{2}{3}$ гласова од присутних посланика, кад се решава о притвору једног министра. Дакле, кад хоћете $\frac{2}{3}$ гласова за ослобођење једног министра, онда треба $\frac{2}{3}$ гласова и за стављање једног министра у притвор. То је једна ствар.

А друго, ово непрестано истицање радикалских и демократских начела, у овим питањима мислим, да није умесно ни згодно, јер као што је и г. Драгиша напоменуо, при решавању оваквих питања нису само довољна радикалска и демократска начела, него ту треба још нешто, а то је да исто тако треба имати у виду и природу извесног посла, природу самих оних односа, које закон треба да регулише, и да ли извесне одредбе одговарају природи тих послова и одношаја.

Сви су Устави у свету нашли за потребно да се мора доносити нарочити закон, нарочито према положају, који заузимају министри у држави. То начело, већ самим Уставом утврђено је за министре са обзиром на њихов изузетан положај. С друге стране, не мојте узимати то питање само с једне стране, Господо, кад узмете у обзир положај једног министра у једној парламентарној држави, ту онда није довољно да ми имамо на уму само његов велики положај, да је он „велики господин“, те му се дају некакве привилегије, него ако хоћемо праведно да судимо, морамо да имамо у виду и тешкоћу тог положаја, и

www.srbija.gov.rs одговорност тог положаја, у једној збиља парламентарној и уставној држави.

Доста у свакој парламентарној држави, министар прима на себе сву тежину и одговорност, кад је одликован понерењем Народне Скупштине и Круне, која је одговорност скопчана са његовим положајем. И онда мора и треба он да има и неке гаранције према тешком и изузетном положају, што га он заузима.

Ја мислим, да ћете сви признати, да ако је ико према своме послу и положају изложен партијској мрзости и нападима, то морају бити изложени они, који седе на министарским местима, јер они су позвани да некога приме или отпугне из државне службе и т. д. па тиме нема сумње, да стоје у таквом положају, да су они вазда циљ, противу кога су највећа управљени партијски напади и стреле партијскога гонења.

Може се десити један овакав случај: узмимо да у једној Скупштини има већина, која није наклоњена једном министру; рецимо, да тај министар и није више на министарској столици, и она га оптужује. Тај се предлог за оптужбу поднесе Скупштини и она га усвоји; узмимо да то све буде из неког нерасположења према томе министру, јер не мора бити, да је та оптужба увек основана. Та Скупштина зна, да кад та ствар дође пред државни суд, који нема партијских обзира или интереса, него који ће да суди по својој савести и убеђењу, дакле, кад она зна, да ће га тај суд ослободити, она као већина може казати: кад знамо да он неће бити осуђен од државног суда, онда нека лежи бар два месеца у притвору.

Дакле свакојако има места, кад смо усвојили две трећине гласова присутних посланика, кад се преко оптужбе пређе на дневни ред, онда по тој истој логици треба да усвојимо и овде $\frac{2}{3}$ гласова, кад се један министар ставља у притвор, јер у овим стварима могу врло лако да играју улогу поједина партијска нерасположења.

Павле Ранковић — Кад прочитамо чл. 110 Устава, а нарочито други став, видиће се, да за један закон, коме морају да се покоравају и Краљ, и влада и народ, кад се реши довољан је и један глас више преко половине од целокупног броја посланика. Дакле из овога се види, да за један закон, треба проста већина од присутних посланика.

У чл. 20. овог закона о минист. одговорности, тражи се $\frac{2}{3}$ посланичких гласова, па да се један министар може ставити у притвор. Ја питам, да ли је једна оптужба министра од веће важности, него бакав закон коме се морају покоравати и Краљ и министри и народ? Ја мислим да та оптужба није од веће важности. И с тога сам мишљења да ово са свим отпадне, тако да и за једног министра важи то, да је довољна проста већина гласова, па да се он може ставити у притвор.

Министар унутрашњих дела Ј. Баја — Бојим се, господо, да превелика ревност да се обезбеди земља од рђавог рада једног министра, не изазове супротну крајност, да се учини скоро немогућним и добар рад министров. Узмимо само случај, према изменама, које се овде предлажу, да се један министар може дати суду и за сваки неистинит извештај Скупштини. Лако је наћи 20 посланика, који ту оптужбу потпишу; проста већина у Скупштини реши, да се преко те оптужбе не прелази на дневни ред, и та иста скупштинска већина реши, да министар иде у притвор. Ја бих питао, господо, ко би према томе хтео и смео бити министар, кад зна да ће бити оптужен и притворен чим друга нека странка добије већину у Скупштини, јер збиља није тешко сваком министру пронаћи да је о нечему неистинито Скупштину известио.

Господо, решавање у Скупштини о каквом закону не може се никако упоредити с овим начелом Скупштинским, кад хоће да оптужи једног министра. Аргументат, који је предговорник навео: кад се за један закон тражи проста већина гласова, зашто то да не може бити и при решавању о оптужби и притвору једног министра. Ово не може господо бити зато, што кад се решава какав закон у Скупштини, о њему се са свим хладно размишља и решава, па против кад се решава о оптужби каквог министра, то решавање није могуће да буде без каквих политичких страсти и тенденције.

У Скупштини неће можда бити увек оволика већина, као што је данас. Време може настати, да већина не буде у оволикој размери по само са 3, 4 до 5 гласова. Таква већина не може се казати, да је не сумњиви израз народна расположења, јер по она 3, 4 до 5 гласова не може се поуздано одредити, на којој је страни воља народна. Таква дакле већина устаће против једног пређашњег министра, са којим се није слагала у партијским стварима па ће њих 20 да потпишу оптужбу, а већина неће преко те оптужбе прећи на дневни ред, него ће решити, да се он стави у притвор.

Баш са ових обзира правде, које споменуше неки од господе предговорника, не треба таку могућност допустити, јер ту баш нема равноправности: док се сваком грађанину за његова дела хладно суди по закону, дотле министру у оваком случају суде политичке страсти.

То није право ни праведно. Ово што се тражи, да треба $\frac{2}{3}$ гласова од присутних посланика, па да се један министар може ставити у притвор, то су диктирали само обзир правичности. Овим није учињена никаква неправда, него се назило на то, да се онемогући рђав рад сваког министра, али тако да тиме не буде онемогућен и добар рад.

С тога сам зато, да остане овако као као што је предложено.

Милан Мостић — Ја ни издалека не мислим да се ватам у коштац са мојим професором г. Гершићем. Ту сам ја мален. Али ме навод г. Гершића ипак није могао убедити да није у редакцији овог члана требала да уђе одредба, да противу решења Скупштине о стављању министра у притвор нема места жалби.

Ја вас молим да не изгубите из вида важност Устава, а нарочито важност 9. члана Устава, дакле да не изгубите из вида, да Скупштина данашњим својим решењем одступа од своје редовне надлежности и приступа једној нередовној надлежности. У чл. 9. Устава стоји овако, и то је апсолутно, категорички јасно за сваку ону власт, која приступа лишењу слободе једног лица, да мора тога члана Устава да се придржава.

То што је Уставом прописано, то мора да се доведе у хармонију и са овим законом. По чл. 9. Устава нико не може бити лишен слободе, без решења власти која га притвара, и да у томе случају његово решење треба увек поднети ревизији више власти па баш да се притворени жали или не. Овде се даље каже; органи власти који би скривили против ових одредаба, казниће се за незаконно лишење слободе.

Кад Скупштина донесе такво решење, да се један министар стави у притвор, она га неће сама собом у притвор стављати, већ ће то морати да изврши полиц. власт, и ова кад узме овај закон о министарској одговорности, она ће видети ако остане по мишљењу г. Гершића, да по овом закону није забрањена жалба која је Уставом утврђена, и тада држећи се строго одредаба Устава, доћи у недоумицу: да ли да дозволи министру притвореном жалбу или не; а чо Уставу свакоме је дато право жалбе, и такав један чиновник стоји у неприлици, или да се огрешни о овај закон о минист. одговорности или о Устав.

Самим овим додатком што се каже да противу тога решења нема места жалби, ви сте дали могућност том чиновнику, да каже притвореном министру: нити воју жалбу примам, нити ћу је коме слати, јер у овом специјалном закону о минист. одговорности каже се: да нема места жалби. Тако стоји ствар. И мени је жао што морам казати, да ме мој поштовани професор није могао убедити, да би из овог члана требало изоставити поменућу одредбу.

Мика Спасојевић — Као што је поменуто, овде члан 20. тражи, да са $\frac{2}{3}$ присутних чланова Скупштина реши: да се министар оптужи или да се пређе на дневни ред. Ја мислим, да отпада она зебња ових, који бране члан 20. да са $\frac{2}{3}$ чланова мора решити, па да буде стављен у притвор, а ако одбацимо предлог, да треба $\frac{2}{3}$ присутних, онда неће имати места ни решавање о притвору. А ако је решено

места оптужби, а ту долази истражни одбор који каже да има места да се стави министар у притвор; и онда просто не разумем због чега ће $\frac{2}{3}$; јер је довољно проста већина. Ја сам за то да о томе решава проста већина.

Живан Живановић — Господо, овде су две ствари о којима се г. г. говорници занимају. Једни говорници говоре о цифри гласача, а други о решењу. Ја држим, да треба ову прву ствар да решимо, на другу.

Што се тиче броја гласача, који су потребни на да се министар стави у притвор, то имам ово да приметим. У свакој варници, кад се неко стави у притвор, то значи да постоје крупни узроци противу окривљенога и он се ставља у притвор да не побегне. Но да видим члан 110. Устава; он каже:

„Скупштина може решавати само ако је у њеној седници више од половине целокупнога Уставом одређенога броја посланика.“

„За пуноважан закључак потребна је већина гласова присутних чланова и т. д.“

Пренесимо ове одредбе на цифре па ће изићи ово. Давашња Скупштина има 134 посланика. За њено пуноважно решење потребно је 67 посланика и један више, дакле, 68 посланика. Ако би усвојили оно, што предлаже Др. Драг. Станојевић, онда би министар могао доћи у притвор са 35 гласова посланичких и онда то би била једна четвртина од целокупног броја гласача. Били то било право? Ако би овде стајало са $\frac{2}{3}$ свију посланичких гласача, онда би имали узроча, да то оспоравамо; то би било сувише. Али кад је казано овде $\frac{2}{3}$ присутних посланика, онда нема бојазни да може наступити могућност, да се извештаченим начином извуче ко испод оптужбе.

Друго; ако хоћемо да проведемо једно начело, онда треба скроз да га проведемо, па да и при осталим члановима усвојимо $\frac{2}{3}$, и кад је Др. Станојевић тражио $\frac{2}{3}$ раније, кад се решавало о дневном реду, онда не знам зашто овде у средину пројекта угурати ову засебну одредбу. Него ја сам за то, да остане $\frac{2}{3}$ присутних чланова, како гласи предлог одборски.

Известилац Д. Илићановић — Кад је одбор усвојено по пројекту последњу тачку чл. 20. која гласи: „ово је решење одмах извршено и против њега нема места жалби“.

Познато је, да се у опште кад против неког решења нема места жалби, каже: да је извршено, и ово је уместо. То је код свију закона и ја признајем да је сувишно рећи да нема места жалби против неког решења које је одмах извршено. Ја усвајам овај предлог и избрисаху речи: „против њега нема места жалби.“

Што се тиче мишљења: колико треба присутних посланика? Да ли проста већина или $\frac{2}{3}$ посланика, па да се министар може ставити под суд, ми смо мислили о томе у одбору и нашли смо, да је неумесно пре него што Скупштина већином од $\frac{2}{3}$ присутних посланика реши, да се министар оптужени преда суду. Ја сумњам, да ми можемо да решимо са простом већином гласова, да се он стави у притвор и према томе да буде пре крив него што ће доћи доцније одлука са већином од $\frac{2}{3}$ присутних посланика, дакле док не будемо начисто с тиме хоће ли Скупштина стављати под суд док не видимо хоће ли Народна Скупштина то одобрити Уставом да га преда државном суду. То је нас руководило, што смо усвојили и предложили, да решење скупштинско, да се министар стави под суд, треба да буде са већином од $\frac{2}{3}$ присутних посланика.

Потпредседник — Оглашујем да је претрес свршен. Пошто нема никаквих предмета за измену овога члана то о њему не може бити ни решења.

Стављам чл. 20 на решавање:

Ко је за то да се прочитани члан прими нека седи, а ко је против нека устане? (Сви седе).

Оглашујем да је Скупштина усвојила чл. 20.

Известилац прочита чл. 21.

Драгиша Станојевић — „Оптужени министар, ако није већ министар ни посланик, позваће се у седницу ради одбране.“ Ово стоји у вези са оним мојим предлогом, да се он, пошто се оптужи, суспендује од дужности, јер речи: „ако није министар“ предпоставља да буде министар. Дакле ово стоји у вези са питањем о суспендовању; и тамо, кад се буде решило питање о суспендовању, и ако се буде решило да се суспендује чим се у притвор стави. С тога сам мишљења, да би било добро, да се овај чл. врати у одбор.

Известилац Д. Илићановић — Кад чл. 17. учињена је та напомена, и ако ми усвојимо ово у одбору и Скупштина прими, онда ће по себи отпасти ова зебња; не треба ништа додавати.

Потпредседник — Оглашујем да је претрес свршен. Стављам на гласање.

Ко је за то да се чл. 21 прими нека седи, а ко је против нека устане? (Сви седе).

Известилац прочита чл. 22.

Гига Гершић — Ја хоћу о овоме чл. 22. да кажем неколико примедба, ма да писмо сада већ више расположени за дуге говоре. Овде у чл. 22 предвиђено је, да може Скупштина да реши о оптужењу и стављању под суд неког министра и без извештаја истражног одбора, јер је казано, ако у року, који је Народна Скупштина одредила, истражни одбор не поднесе свој извештај, Скупштина може приступити претресу и без њега. Дакле значи, да има могућности, да Скупштина може решавати о томе оптужењу, о томе стављању под суд и без извештаја одборског, значи, да решава управо о једној ствари, која је важна и где скупштинско решење треба да је основано на довољним разлозима и подацима, да може да буде прилике и случајева, да Скупштина реши онако, да се изразим, наипамет без каквог извештаја, без каквих акта, без испитивања саме ствари. Ја господо, мислим, да то није добро. Немојте мислити ни претпостављати, да ја ово мислим само за то, што држим да не треба министра олако ставити под суд, не, то не чиним у интересу министра, него у интересу саме Скупштине и њеног достојанства, јер, господо, решити о једној оптужби министра и стављању под суд, ту свакојако Скупштина, кад доноси решење, она треба о тој ствари како ваља да је обавештена. Зато се управо и каже, да ће се наименовати истражни одбор, да ће тај одбор ствар испитати и поднети извештај. То је зато и метнуто, да би Скупштина, на основу довољно савезаног материјала, могла донети своје решење. Јер донета решење скупштинско, које се донесе не само о овој ствари него и о ма којој другој, то решење не треба да је донесено олако, без довољног материјала и довољног испитивања саме ствари. У колико је Скупштина више тело као представник народа, у толико њена решења треба да су боље основана на довољним подацима и свестраноме испитивању и обавештењу.

Дакле мени изгледа незгодно и неосновано, да се претпостави могућност да Скупштина решава без каквог извештаја. Рецимо н. пр. Скупштина решава да се један министар стави под суд, да се оптужи и поднесе се тужба. Господо, то је једна врло крупна и тешка ствар, кад Скупштина као законодавно тело реши да се неко стави под суд.

Скупштина не сме лако ризиковати да некога стави под суд без довољно основаних разлога и података, па после да тај буде од стране суда ослобођен. У интересу је саме Скупштине, да кад решава једну ствар, да је реши тако, како неће бити изложена могућности, да се њено решење после покаже као неосновано.

Каже се да је то зато метнуто, што може истражни одбор ту ствар да протеже, те да се догоди да Скупштина не може да дође до решења. Ја и то разумем, ја признајем да може бити и тога, и онда се разуме, мора тражити један излаз. Но међутим са мога гледишта, узимајући разлоге што сам их навео, мислим да би требало овде учинити онако, како је учињено у Грчкој.

Само се такође такав случај претпоставља. У осталим законима тога случаја нема, јер они и не замисљају, да ће бити таквога одбора који, и пошто му се пружи рок ипак неће да поднесе извештај.

Ја осим грчкога имам пред собом белгијски и румунски закон о министарској одговорности, па у њима се такав случај и не предвиђа. Али Грци кажу, да у том случају треба изабрати нов одбор, који мора извештај да донесе пред Скупштину. Разуме се, кад се нов одбор бира, пазиће се на то да се изберу људи, који посао неће продужавати ни протезати у недоглед.

Могло би се истина противу избора новог одбора приметити, да може изгледати, да Скупштина нарочито хоће да мете нове људе, дакле да ради нешто тенденцијозно. Међутим и у овоме закону има предвиђено, да *иста Скупштина* може изабрати нов одбор, јер кад узмемо чл. 26. ми видимо да се у њему каже ово (чита): „ако Народ. Скупштина буде распуштена, или ако њезине седнице буду закључене пре него што јој истражни одбор поднесе извештај, онда ће она у идућем сазиву изабрати нов одбор, који ће предузети извештај.“

Дакле овде је већ претпостављена могућност да се бира нов одбор — ја ни у овом 26 члану не налазим довољно оправдања, али ћу доцније о томе говорити. Ја дакле писам за овакву одредбу каква се предлаже, него сам за то, да се чл. 22. овако формулише: ако у року, који Нар. Скупштина одреди, истражни одбор не поднесе свој извештај, Скупштина или може му понова продужити рок, или ће изабрати други одбор. Ја то предлажем, јер налазим да је боље изабрати и нов одбор, него да Скупштина решава без довољнога обавештења и прикупљенога материјала.

Алимпије Васиљевић — Овај члан донета нема смисла и стоји у противности с многим члановима овога закона. Сем незгоде коју је поменуо мој друг Гершић има и та, што се каже да ће Скупштина, кад реши да се министар да под суд, предати акта одбору. Сад ако тај одбор неће да поднесе извештај, како ће се поднети тужба? Ја никад не бих био мишљења да се бира други одбор, јер у том случају могло би се Скупштини казати, како је видела, да одбор није донео довољно доказа, па зато бира други, који ће их донети довољно, и обратно, не бих био мишљења, да Скупштина може мењати одбор, али кажем овај члан мера се изостави, јер нема смисла.

Тома Војичић — Разлози г. Гершића и г. Алимпија нису баш тако добри, да се може и једно и друго брисати и поставити. Баш у случају кад одбор не поднесе извештај, што Скупштина да га чека? Нашто? Скупштина треба одма да узме сама у претрес ствар и да ради оно што јој дужност налаже зато сам ја за редакцију.

Извештач Д. Илићановић — У чл. 19. предвиђено је то, да ако истражни одбор у одређеном року не би могао да сврши посао онда треба да од Скупштине траже накнадни рок. Ако пак и после тога не би хтео, да поднесе извештај Скупштини, онда су то сумњива посла, и с тога је усвојено у чл. 22. да Скупштина и без тога извештаја може присуствовати претресу нарочито и с тога, што у чл. 26. стоји, да ако одбор не сврши извештај, а Скупштина се распусти, онда долази други избор тих чланова, а за то време међутим може да буде последња сесија једне периоде па да дођу други људи, који неће ствар ову узимати у поступак.

Потпредседник — Објављујем, да је претрес свршен. — Госп. Гига предложено је оваку измену чл. 22. Молим вас да је чујете: „Ако у року, који је Народна Скупштина одредила истражни одбор не поднесе свој извештај, Скупштина ће му или продужити рок, или ће изабрати нов одбор.“

Предлог је дакле његов, да се чл. 22. тако измени. Има ли довољан број посланика, да га потпомогну (устају више од десет). Пошто има довољан број посланика, који су потпомогли тај предлог, онда, ако хоће ко да говори о њему

може тражити реч. (Не тражи нико реч). Онда стављам на гласање предлог г. Гершића. Ко је за његов предлог, нека седи, а ко је противан нека устане? (вичу: већина седи, већина устала). Онда нека се гласа по имену. Ко гласа за предлог г. Гершића тај ће казати — за, а ко је против гласање — против.

Секретар прозива:

Алекса Ратарац, против; Анта Рајичић, против; Арса Дреновац, против; Арсеније Прокопијевић, против; Арсеније Ирић, против; Атанасије Вучковић, за; Алимпије Васиљевић, против; Аврам Бељић, против; Благоје Божић, против; Богосав Поповић, против; Божа Кунатровић, за; Васа Мапојловић, за; Вића Радовановић, против; Војин Ђирковић, за; Вуча Николић, против; Гига Гершић, за; Данило Јовановић, против; Димитрије Димовић, за; Димитрије Илићановић, против; Димитрије Машин, против; Драгиша Станојевић, против; Драгољуб С. Илић, против; Ђока Анђелковић, против; Ђорђе Брачнић, против; Живан Радосављевић, за; Живко Малопарац, против; Живан Живановић, против; Илија Мојић, против; Јован Поњавић, против; Јован С. Јовановић, против; Јован Николић, против; Јованча Стојановић, против; Јоксим Павловић, против; Јоца Ж. Јовановић, против; Коста Влајић, против; Коста Димић, против; Коста Јуришић, за; Коста Јовановић, против; Лаза Илић, против; Лаза Бошковић, против; Лаза Миловановић, против; Лука Лазаревић, за; Лаза Лазаревић, против; Лазар Милосављевић, против; Љуба Јоксимовић, против; Љуба П. Ђирић, за; Максим Сретеновић, за; Мата Максимовић, против; Мата Радојковић, за; Мика Спасојевић, против; Милан Глигоријевић, против; Милан Мостић, против; Милојко Лешјанин, за; Милош Обрћнежевић, за; Милош Ј. Богдановић, против; Милун Миљковић, против; Милутин Гарашанин, против; Михајло Веселиновић, за; Младен Живковић, за; Младен Марковић, против; Милан Триновић, против; Новак Милошевић, против; Павле Ранковић, против; Павле Станковић, против; Пера Велимировић, за; Пера Максимовић, против; Раде Протић, против; Радисав Митровић, против; Радоје Костић, против; Ранко Петровић, за; Ранко Б. Тајсић, против; Савко Ђусић, за; Сретен Гогић, против; Станоје Нешић, против; Станојло Вукчевић, за; Станча Виденовић, за; Стеван Ристић, против; Стојан Станковић, против; Сава Величкић, против; Танасије Николајевић, за; Таса Вукосављевић, против; Тодор Туцаковић, не гласа; Тодор Радовановић, против; Тома Војичић, против; Тома Јовановић, против; Трифун Милојевић, против; Урош Вукићевић, за; Филип Милојевић, за; П. Ј. Вуковић, за; Дим. Катић, за.

После гласања.

Потпредседник — Изволте чути резултат гласања. Гласало је свега 89 посланика. Од тих, гласали су за предлог 25, против 63; није гласао један. Према томе оглашујем, да је Скупштина одбацила предлог г. Гиге Гершића.

Сад стављам на гласање члан 22. по предлогу одбора: ко је за то, да се члан 22. по предлогу одборском прими нека седи, ко је противан нека устане? (Већина седи).

Објављујем да је Скупштина усвојила члан 22. Изволте даље (чује се: Довољно је рађено — уморни смо, после подне треба одбори да раде).

Јели вољна Скупштина да се данашња седница закључи? (Јесте).

Данашњу седницу закључујем и заказујем за сутра другу тачно у 9 часова пре подне. Молим г. г. из свију одбора, да данас раде.

Састанак је закључен у 1 час по подне.

29 САСТАНАК

12 децембра 1890 год. у Београду.

ПРЕДСЕДАВАО ПОТПРЕДСЕДНИК

Димитрије Катић

СЕКРЕТАР

Др. Станојло Вукчевић

Почетак у 9¹/₂ часова пре подне.

Присутна су г. г. министри: Председник министарства, министар просвете и црквених послова, министар привреде и министар грађевина.

Потпредседник — Отварам 29 састанак. Изволте чути протокол 28. састанка.

Секретар Стан. Вукчевић прочита наведени протокол.

Потпредседник — Прима ли Скупштина прочитани протокол? (Прима).

Изволте чути молбе и жалбе, које су упућене Скупштини.

Секретар Ст. Вукчевић чита:

Сељани из Вишеваца, сељани из Велеснице у ср. кључком окр. крајинском, и сељани из Чајетине у ср. златиборском окр. ужичком, моле да им села образују засебне општине.

Јанићије Јаковић из Тулара у окр. топличком и Милосав Јевђовић из Топонице у срезу гружанском, окр. крагујевачком, моле за државну помоћ.

Тонито и компанија индустријалци мермера, из Београда, моле да им се опрости дуг, што су држави дужни.

Сељани из Милине у ср. јадранском, окр. подринском, моле да се затвори дућан, који постоји у њиховом селу.

Епископ жички Јероним, моли да му се године, проведене у недељству, урачунају у године службе.

Сељани општине дубничке, у окр. врањском моле, да се ослободе плаћања за рачун «петинске» касе.

Лазар Здравковић из Лесковца, жали се против решења управе монопола дувана

Милутин Михаиловић трговац из Калањеваца и бив. рачуноспитач, жали се против наплате од њега 120 дин., прегледачима општинских рачуна.

Тома Радосављевић из Брезовице, у срезу трстеничком, окр. крушевачком, моли у име сељана, да им се не смета при уживању општинске шуме.

Никола Цветковић потпуковник и Јован Поповић мајор, у име официра београдског гарнизона, моле да не враћају квартирину, примљену пре 10 година.

Јован Глигоријевић, фабрикант цемента, моли да се за грађевине општинске и државне мора трошити земаљски цемент.

Суд општине мијајловачке моли за исплату реквизиције грађанима исте општине.

Потпредседник — Све ове молбе и жалбе упућују се одбору за те предмете.

Изволте чути три предлога посланичка.

Секретар Ст. Вукчевић чита:

ПРЕДЛОГ

Народној Скупштини.

Држава је дужна да се брине за све своје крајеве подједнако, како о здравственом тако и о моралном и просветном напретку, и да тамо, где није довољна снага појединих људи и општина за свој опстанак и напредак, ту се држава јавља као моћни заштитник и помагач својих држављана, и да накнађава

оно, што они сами по својој снази не би у стању били да изврше. — То је циљ удружења и заједнице у држави.

Како у окр. ужичком, у пограничним општинама среза златиборског — бурађској, негбинској, љубишкој, сирогојштанској и многим другим пограничним селима, где је земља у опште неродна, а горама и врлетима село од села удаљено и растављено, а толико становништво, које све терете заједнички сноси са осталим грађанима наше државе, не само што нема богатства него корицањем и падницањем набавља себи насушни хлеб, толике општине које броје неколико хиљада пореских глава, и ако плаћају школски прирез, немају ни основних школа, те тако њихова омладина остаје без најужнијих знања, без којих се не може одавати ни на занате ни трговину: — то да би се омладини овог забаченог краја помогло, а и ради саме правде предложимо Народној Скупштини да изводи решити: да се одобри сума на подизање школа у овим пограничним и сиротним општинама округа ужичког, и то у срезу моравског, златиборског и рачанском по 30.000 динара а нарочито у оним општинама, у којима Влада за најзгодније нађе. — За суму од 30.000 дин. са вучом коју ће народ дати могло би се подићи 5 до 6 школа, у којима би се сваке године васпитавало до 1000 деце, оног сиромашног али бистрог и храброг народа. Надамо се да ће овај предлог као по све правичан за просвету и по напредак народни користан усвојити и донети овако решење;

Члан 1. У општинама: негбинској и сирогојштанској у срезу златиборском, лаињској и белдишкој у срезу моравичком, и бесеровачкој у срезу рачанском окр. ужичком, имају се подићи о државном трошку основне школе пошто грађу народ о својој вучи спреми,

10 децембра 1890. год.
у Београду.

ПРЕДЛАГАЧИ, НАРОДНИ ПОСЛАНИЦИ:

Милан Ђ. Ђурић, Новак Милошевић, Л. Лазаревић,
Жив. Малопарац, Рад. Митровић, В. Невесињац,
А. А. Прокопијевић, Ранко Петровић.

Потпредседник — Ови предлози упућују се надлежном одбору, да по њима уради, што треба.

Изволте чути даље два питања и једну интерпелацију.

Секретар Ст. Вукчевић чита:

ПРЕДЛОГ

Народној Скупштини.

У срезу златиборском окр. ужичком, постоји у Златибору државно имање — Сувати, које држава даје под закуп. Како је тај крај наше отаџбине доста дивљачан, те шљива слабо успева, лозе нема, а жито слабо роди, а зна се да народ искључиво живи од сточарства, то да би становници имали добру пасму, коња, оваца и говеди (јер у том крају има добре паше, где би се стока могла гајити и напредовати а од добре стоке тамошњих народ имао би велике користи и лакше би подмиривао своје потребе и државне дажбине) предложимо Народној Скупштини да изводи решити:

Чл. 1. У Златибору на државном имању подиже се сточарска школа у коју ће се гајити добра пасма, коња, говеда и оваца.

10. Децембра 1890 год.
у Београду

Предлагачи

народни посланици:

Милан Ђ. Ђурић, Новак Милошевић, Л. Лазаревић, Жив.
Малопарац, Рад. Митровић, Вид. Невесињац,
А. Л. Прокопијевић.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)